

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ
ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні вченої ради НДІ ВПЗ
імені академіка В. В. Сташиса
НАПрН України (протокол № 11 від
13.09.2024 р.)

СИЛАБУС

**ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ**

ВИКЛАДАЧІ	
<i>Глинська Наталія Валеріївна</i> , завідувачка відділом дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою НДІ ВПЗ імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник	
Контактний телефон	+38 057 706-02-91 (роб.)
E-mail	nataglynska@gmail.com
<i>Клепка Дар'я Ігорівна</i> , старший науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою НДІ ВПЗ імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України, кандидат юридичних наук, старший дослідник	
Контактний телефон	+38 057 706-02-91 (роб.)
E-mail	kleпка.daria@ukr.net
<i>Марочкін Олексій Іванович</i> , старший науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою НДІ ВПЗ імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України, кандидат юридичних наук, доцент	
Контактний телефон	+38 057 706-02-91 (роб.)
E-mail	a.marochkin84@gmail.com

Назва освітньо-наукової програми	Право
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	08 Право, 081 Право
Статус дисципліни	Дисципліна вибіркової компоненти циклу дисциплін вільного вибору аспіранта, викладається на II курсі, у 3-4 семестрах, обсягом 4 кредити
МОВА ВИКЛАДАННЯ	Українська
ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	<p>Консультації навчальної дисципліни відбуваються:</p> <p><i>аудиторні консультації</i> – аудиторія № 604 згідно з графіком консультацій;</p> <p><i>онлайн консультації</i> – через Zoom за попередньою домовленістю з викладачем. Для погодження часу онлайн консультацій необхідно звертатись до Глинської Н.В. електронним листом на e-mail: nataglynska@gmail.com або телефоном за номером +38 057 706-02-91.</p> <p>Пропуск занять:</p> <p>для відпрацювання пропущених занять, узгодження виду відпрацювання та ін. питань слід звернутись до Глинської Н. В. на електронну пошту nataglynska@gmail.com або зателефонувати за номером +38 057 706-02-91.</p>
ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ	<p>Прослуховуючи цей курс, здобувачі погоджуються виконувати вимоги принципів академічної доброчесності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розв'язувати всі завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб; - надавати для оцінювання лише результати власної роботи; - не вдаватися до кроків, що можуть у нечесний спосіб покращити власні результати навчання чи погіршити/покращити результати інших здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії; - ні в який спосіб не публікувати відповіді на питання, що ставляться в рамках навчальної дисципліни для оцінювання знань здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.
МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	Отримання наукових знань основних теоретико-прикладних проблем кримінального процесу та шляхів їх подолання, формування компетентностей, пов'язаних зі створенням нових ідей та розв'язанням комплексних проблем у науковій та практичній юридичній діяльності
ФОРМАТ КУРСУ	Форма навчання – денна (очна) / заочна

ФОРМИ І ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ	Види навчальних занять: лекції, семінарські, індивідуальна робота, консультації, елементи
	дистанційного навчання, проміжний та підсумковий контроль
ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА	<ul style="list-style-type: none"> – вивчення нормативних документів, рекомендованих основних і додаткових літературних джерел, ознайомлення з публікаціями у ЗМІ і мережі Інтернет за темами навчальної дисципліни; – участь у наукових заходах, тематикою яких є, зокрема, проблеми кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності; – підготовка наукових доповідей та їх презентація з проблемних питань навчального курсу; – написання наукових есе, рефератів, наукових оглядів, контрольних робіт, статей та тез наукових доповідей з окремих кримінальних процесуальних проблем; – узагальнення юридичної практики, необхідної для аналізу і розв'язання наукознавчих проблем; – інші форми індивідуальної роботи за узгодженням з викладачем.
ФОРМИ КОНТРОЛЮ	Проміжний контроль – у формі заліку, підсумковий контроль – у формі екзамену.
ПРЕРЕКВІЗИТИ	Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з кримінального процесу та основ оперативно-розшукової діяльності
НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ	Мультимедійне обладнання, комп'ютерне забезпечення з виходом в мережу Інтернет

<p>ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ</p>	<p>За результатами освоєння навчальної дисципліни повинен продемонструвати такі <i>результати навчання</i></p> <p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – про поширені в юридичній науці ідеї, доктрини, принципи кримінального провадження та сучасні методологічні установки у царині наукових досліджень проблем кримінального процесу; – щодо напрямів і результатів наукових досліджень провідних вітчизняних наукових шкіл кримінального процесу; – стосовно європейських стандартів у галузі кримінального процесу; – щодо основ емпіричних досліджень в царині науки кримінального процесу. <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здійснювати аналіз практичних проблем реалізації норм кримінального процесуального права і формулювати наукові висновки щодо вирішення цих проблем; – на підставі результатів аналізу кримінального процесуального законодавства виявляти і
---	--

	<p>формулювати тенденції його розвитку;</p> <ul style="list-style-type: none"> – раціонально використовувати інформаційні ресурси з метою здійснення узагальнення судової практики; – оцінювати норми кримінального процесуального законодавства та правозастосовну практику з точки зору відповідності європейським стандартам; – аналізувати практику Верховного Суду як вищого судового органу, відповідального за забезпечення єдності судової практики та подоланням, пов'язаних із цим проблем.
--	--

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Змістовний блок I:

Специфіка побудови кримінального процесу та його джерельна основа

Лекція	ТЕМА № 1. Структурно-функціональна побудова сучасного кримінального процесу	2
Семінарське заняття 1	Структурно-функціональна побудова сучасного кримінального процесу	2
Лекція	ТЕМА № 2. Система джерел кримінального процесуального права та кримінального процесуального законодавства	4
Семінарське заняття 2	Система джерел кримінального процесуального права та кримінального процесуального законодавства	2

Змістовний блок II:

Проблемні питання здійснення досудового розслідування

Лекція	ТЕМА № 3. Актуальні питання доказування в кримінальному процесі	4
Семінарське заняття 3	Актуальні питання доказування в кримінальному процесі	2
Лекція	ТЕМА № 4. Проблемні питання інституту повідомлення про підозру	2
Семінарське заняття 4	Проблемні питання інституту повідомлення про підозру	2
Лекція	ТЕМА № 5. Проблемні питання оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування	4
Семінарське заняття 5	Проблемні питання оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування	2
Змістовний блок III:		
Актуальні питання правозастосовної діяльності в царині кримінального судочинства		
Лекція	ТЕМА № 6. Теорія та практика прийняття кримінальних процесуальних рішень	4
Семінарське заняття 6-7	Теорія та практика прийняття кримінальних процесуальних рішень	4
Лекція	ТЕМА № 7. Актуальні питання забезпечення єдності судової практики	4
Семінарське заняття 8	Забезпечення єдності судової практики	4
УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ		
Форми освітнього процесу, які передбачають оцінювання	2-й семестр	3-й семестр

здобувача			
<i>Аудиторна робота</i>		15	15
<i>Індивідуальні завдання</i>		20	
<i>Контрольні заходи</i>	Проміжний контроль у формі семестрового заліку	зарах/незарах	-
	Підсумковий контроль у формі екзамену	-	50
Разом:			100

ВИМОГИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ		
Види занять	Кількість балів відповідно до виду заняття (за один вид заняття)	Критерії оцінювання
<i>Семінарські заняття під час аудиторної</i>	5	відмінний рівень засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки

<i>роботи</i>	4	добре засвоєння матеріалу з теми, але є не значні помилки
	3	задовільний рівень засвоєння матеріалу з теми, суттєві і у значній кількості помилки
	2	поганий рівень засвоєння матеріалу з теми, значна кількість недоліків
	1	мінімальний рівень засвоєння матеріалу з теми, але достатній для оцінювання
	0	поверхневий рівень засвоєння матеріалу з теми, велика кількість помилок
<i>Індивідуальні завдання</i>	9-10	глибоке знання проблем, пов'язаних із темою завдання (дослідження), вільне володіння матеріалом, вміння самостійно і творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні висновки
	7-8	в роботі розкрито основні положення теми завдання (дослідження), але є деякі неточності у викладеному матеріалі, теоретичні поняття недостатньо підтверджені фактичними даними
	5-6	основні положення теми завдання (дослідження) розкрито, але деякі питання висвітлено не в повному обсязі та не має підтвердження теоретичних понять фактичними даними, відсутній творчий підхід до дослідження
	3-4	основні положення теми завдання (дослідження) висвітлено поверхнево, з великою кількістю суттєвих помилок, відсутні самостійні висновки
	1-2	основні положення теми завдання (дослідження) висвітлено поверхнево, з великою кількістю

		помилки, взагалі відсутні висновки, вбачається доволі слабе знання предмета дослідження
	0	основні положення теми завдання (дослідження) висвітлено поверхнево, вбачається відсутність самостійності дослідження
<i>Контрольні заходи:</i>		
- проміжний контроль у формі семестрового заліку	зарах	теоретичний матеріал засвоєно на рівні, достатньому для самостійних висновків
	незарах	теоретичний матеріал не засвоєно взагалі, відсутність уявлення про предмет навчальної дисципліни
- підсумковий контроль у формі екзамену	50	- всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; - здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у науково-дослідній роботі
	40	- достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей; - здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для науково-дослідної роботи
	30	- знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для науково-дослідної роботи; - помилки у відповіді на екзамені за наявності уявлення про шляхи їх самостійного усунення
	20	- знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для науково-дослідної роботи; - помилки у відповіді на екзамені при відсутності уявлення про шляхи їх самостійного усунення
	10	- прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; - помилки та суттєві неточності у відповіді на Екзамені
	0	- відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; - відсутність очікуваних результатів навчання.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в Інституті	Рівень компетентності
А	<p>ВІДМІННО. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії має всебічні знання в межах вимог навчальної програми, уміє формулювати висновки на основі отриманих знань, обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, творчої діяльності, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.</p>	5	90-100	Високий
В	<p>ДУЖЕ ДОБРЕ. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії добре володіє вивченим матеріалом з дисципліни в межах вимог навчальної програми, намагається формулювати світоглядні та методологічні висновки на основі отриманих знань, обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Водночас відповідь має певні неточності.</p>	4	80-89	Достатній

C	ДОБРЕ. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії виявляє знання в межах вимог навчальної програми. Робить спроби формулювати світоглядні й методологічні висновки на основі отриманих знань. Уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за зразком. Водночас відповідь є недостатньо осмисленою, має помилки і неточності.		70-79	
D	ЗАДОВІЛЬНО. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії відтворює частину навчального матеріалу і виявляє здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Відповідь має суттєві помилки.	3	65-69	Середній
E	ДОСТАТНЬО. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, відтворює значну його частину на репродуктивному рівні. Відповідь має суттєві помилки.		60-64	
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО (з можливістю повторного складання семестрового контролю). Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії відтворює незначну частину навчального матеріалу виявляє слабку здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Відповідь має суттєві помилки та прогалини.	2	35-59	Низький

F	НЕЗАДОВІЛЬНО (з повторним обов'язковим вивченням залікового кредиту). Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів. Відповідь має суттєві помилки та прогалини.		34 і менше	
----------	---	--	-------------------	--

<p>Орієнтовний перелік питань до екзамену</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «кримінальний процес» та його елементи. 3. Завдання кримінального провадження. 4. Типи кримінального процесу. 5. Поняття і значення кримінальної процесуальної форми. 6. Доктринальні підходи до визначення системи кримінального процесу 6. Системно-структурну побудову кримінального провадження. 7. Кримінальні процесуальні гарантії та їх система. 9. Парадигма сучасної науки кримінального процесу, її методологічне значення. Об'єкт, предмет та методи кримінальної процесуальної науки. 10. Загальна характеристика кримінальних процесуальних функцій та їх системи. 11. Співвідношення понять «джерело кримінального процесуального права» та «джерело кримінального процесуального законодавства». 12. Доктринальні критерії класифікації джерел кримінального процесуального права. 13. Роль Конституції України в системі джерел кримінального процесуального права. Значення рішень Конституційного Суду України для регламентації кримінального провадження. 14. Роль норм міжнародного права в регулюванні кримінальних процесуальних правовідносин. Рішення Європейського суду з прав людини як регулятор кримінальних процесуальних відносин. 15. КПК України як основне джерело кримінального процесуального права. 16. Систему кримінального процесуального законодавства України. 17. Значення судової практики у системі джерел кримінального процесуального права. 18. Роль постанов Верховного Суду у регулюванні кримінальних процесуальних правовідносин. 19. Міжнародно-правові стандарти щодо особливих (спеціальних) методів розслідування. 20. Конституційно-правові засади проведення негласних слідчих (розшукових) дій за законодавством України. 21. Позиції Верховного Суду щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій. 22. Критеріями відмежування провокація вчинення злочину від негласної діяльності з його контролю у кримінальному провадженні. 23. Форми використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. 24. Особливості використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні. 25. Правові наслідки порушення встановленого порядку проведення негласних слідчих (розшукових) дій. 26. Проблемні питання ознайомлення сторони захисту з результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій. 27. Застосування доктрини «плодів отруєного дерева» під час використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій. 28. Поняття інституту повідомлення про підозру 29. Значення інституту повідомлення про підозру 30. Процесуальний порядок складання повідомлення про підозру. 31. Порядок вручення повідомлення про підозру.
--	---

32. Особливості вручення повідомлення про підозру в порядку здійснення виклику в кримінальному провадженні.
33. Особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку.
34. Особливості повідомлення про підозру в порядку особливого режиму кримінального провадження в умовах воєнного стану.
35. Поняття та значення інституту оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.
36. Процесуальний порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого, дізнавача, прокурора під час досудового розслідування.
37. Процедура розгляду слідчим суддею скарг на рішення, дії чи бездіяльності слідчого, дізнавача, прокурора під час досудового розслідування.
38. Особливості оскарження повідомлення про підозру
39. Процесуальний порядок оскарження недотримання розумних строків під час досудового розслідування.
40. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування.
41. Особливості оскарження рішень слідчого судді, постановлення яких не передбачено кримінальним процесуальним законом.
42. Сутність кримінальних процесуальних рішень та їх основні критерії класифікації в науці.
43. Поняття форми та змісту кримінальних процесуальних рішень.
44. Стандарти якості кримінальних процесуальних рішень та їх критерії.
45. Принципи вирішення нормативних колізій та застосування аналогії в кримінальному провадженні.
46. Предмет та межі обґрунтування кримінальних процесуальних рішень.
47. Справедливість кримінальних процесуальних рішень та критерії цього стандарту у світлі практик Європейського суду з прав людини.
48. Основні підходи до вирішення проблеми застосування справедливості всупереч закону (практика «*contra legem sed secundum ius*»).
49. Критерії неупередженості та безсторонності особи, що приймає кримінальні процесуальні рішення, за практикою Європейського суду з прав людини.
50. Розумність кримінальних процесуальних рішень.
51. Основні критерії оцінки співмірності обмежень прав людини, що допускаються в сфері кримінального процесу відповідно до сучасної практики Європейського суду з прав людини.
52. Поняття єдності та сталості судової практики.
53. Основні аспекти соціального та правового значення єдності судової практики.
54. Світові підходи до забезпечення єдності судової практики.
55. Національні засоби забезпечення судової практики Розбіжність судових рішень: природа та допустимі межі.
56. Загальна характеристика стандартів якості кримінального процесуального закону.
57. Роль Верховного суду у забезпеченні єдності судової практики.
58. Ієрархія рішень Верховного Суду відповідно до діючої нормативної регламентації.
59. Рівень обов'язковості правових позицій Верховного Суду для судів нижчої інстанції з точки зору діючої нормативної регламентації.

	<p>60. Межі допустимої різності судових рішень з аналогічних правових питань.</p>
--	---

**Рекомендована
література
(основна,
допоміжна)**

Основна:

1. Шаренко С. Л. Теоретико-прикладні основи діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні : монографія Харків : Право, 2021. 480 с.
2. Капліна О.В., Котова А.С. Процесуальний порядок арешту майна у кримінальному провадженні. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 288с.
3. Савенко М. Є. Апеляційне оскарження та перегляд ухвал слідчого судді, постановлених під час досудового розслідування : монографія ; [наук. ред. О. В. Капліна] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2021. 256 с.
4. Єдність судової практики у вимірі стандартів якості кримінального процесуального законодавства України : монографія / за заг. ред. О. Г. Шило ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса. Харків : Право, 2023. 352 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Верховного Суду, Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Станом на 20 березня 2020 р. : наук.- практ. посіб. / уклад.: А. В. Столітній, С. В. Шмаленя, М. С. Туркот, М. І. Снігар ; за заг. ред. А. В. Столітнього. – Друге вид. – Київ : Норма права, 2020. 1504 с.
6. Шило О. Г. Роль Верховного Суду в механізмі забезпечення сталості та єдності судової практики: окремі аспекти. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. Т. 27, № 3. С. 157-174.
7. Особливі порядки кримінального провадження : підручник / [О.В. Капліна, О.І. Марочкін, М.І.Демура та ін.] ; за ред. О.В. Капліної; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 366 с.
8. Тализіна Я.О. Використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні : монографія / наук. ред. І.А. Тітко. Київ : Алерта, 2023. 304 с.
9. Використання практики Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні : Навчально-практичний компендіум / І.В. Гловюк, М.М. Стоянов, В.А. Завтур. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 420 с.
10. Скрипник Д.О. Правові позиції Верховного Суду в кримінальному провадженні: монографія / за наук. ред. В.К. Волошина. Київ: Алерта, 2024. 232 с.

Допоміжна:

1. Глинська Н.В., Клепка Д.І. Проблемні питання забезпечення права на оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування. Питання боротьби зі злочинністю. 2021. Вип. 41. С. 63-72
2. Науково-практичний коментар до Розділу II Кримінального процесуального кодексу України «Заходи забезпечення кримінального провадження» / Ю. П. Аленін, М. В. Багрій, Р. І. Благута та ін.; за ред. І. В. Гловюк. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 440 с.

3. Цуцкїрїдзе М. С. Кримїнальна процесуальна дїяльність слїдчого: теорїя та практика : монографїя. Київ : Правова єднїсть ; Алерта, 2020. 559 с.
4. Пушкар П., Бабанли Р. Загальнї питання розумїння і застосування практики ЄСПЛ. Т. 1 / П. Пушкар, Р. Бабанли ; за заг. ред. П. Пушкаря та Р. Бабанли. Київ : Норма права, 2022. 168 с.
5. Скрипник А. В. Використання цифрової їнформації в кримїнальному процесуальному доказуванні : монографїя. Харків : Право, 2022. 408 с.
6. Талїзіна Я.О. Негласнї слїдчї (розшуковї) дїї: науково-практичний коментар глави 21 КПК України з постатейними правовими позиціями Верховного Суду. Київ: Юрїнком Їнтер, 2024. 704 с.
7. Форми фїксації у кримїнальному процесї України (теоретичний аспект та зразки процесуальних документів): Практичний посїбник / О.С. Олійник, О.П. Бабїков. Харків : Право, 2021. 416 с.

Їнформаційнї ресурси в Їнтернетї:

1. Постанова Великої палати Верховного Суду № 755/10947/17 вїд 30 сїчня 2019 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79834955>
2. Постанова Другої судової палати Касаційного кримїнального суду 12 Верховного Суду № 130/1001/17 вїд 13 лютого 2019 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79957847>.
3. Рїшення ЄСПЛ у справї «Олександр Волков проти України» № 21722/11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_947
4. Рїшення ЄСПЛ у справї Справа «Серков проти України» № 39766/05. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-105536>.
5. Постанова колегїї суддїв Першої судової палати ККС ВС вїд 25.05.2023 у справї № 457/885/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111192892>